

Zemědělci již zlevnili, nyní je řada na řetězcích, aby u potravin snížily svoje přírážky

Frustrace z kroků vlády, nespokojenost v podobě petičních akcí i totální rezignace. Tak by se dala popsat aktuální situace mezi zemědělci. Z čeho konkrétně mají obavy a hrozí další protesty? O tom mluví v rozhovoru pro Právo prezident Agrární komory České republiky Jan Doležal.

Čeští zemědělci mají na ceny potravin na pultech jen velmi omezený vliv

■ **Mezi zemědělci to opět vře, proč?**

Pravidelně jezdím mezi zemědělci, abych s nimi diskutoval o jejich aktuální situaci, a zhoršení nálady je znát takřka v každém hospodářství. Nezáleží, jestli se jedná o rostlinnou, nebo živočišnou výrobu, nespokojenost je zkrátka znát všude. Musím říct, že osobně se jim vůbec nedivím. Byl tady velký tlak ze strany politiků, aby došlo ke zlevnění potravin. Téma žilo i ve veřejném prostoru, čemuž rozumím, protože absolvuji týdenní rodinné nákupy jako každý spotřebitel. A jaký byl výsledek? Zemědělci podle oficiálních statistik v srpnu zlevnili o 16,4 procenta v meziročním srovnání, z toho ceny v rostlinné výrobě byly nižší o 26,2 procenta a v živočišné výrobě o 2,4 procenta. V září to bylo podobné, meziročně byly ceny zemědělských výrobců nižší o 13,4 procenta, přičemž v rostlinné výrobě ceny klesly o 17,9 procenta a v živočišné výrobě o 5,7 procenta. Na cenovkách v obchodech to ale příliš znát nebylo. Pravdou je, že čeští zemědělci mají na ceny potravin na pultech nicméně velmi omezený vliv. Promítají se do nich kromě cen zemědělců dále náklady a přírážka potravinářů, náklady na přepravu, náklady na skladování a především náklady a přírážka obchodních řetězců. Je tedy řada především na obchodech, aby snížily své přírážky, a pomohly tak zákazníkům při nákupu alespoň základních potravin. Přesto někteří politici stále nesprávně ukazují na zemědělce.

■ **Rostlinná nebo živočišná výroba jsou dost široké pojmy. Můžete ukázat situaci třeba na příkladu chleba?**

Určitě. Dalo by se říct, že pro výrobu chleba je základní surovinou pšenice, ale na cenotvorbu to není příliš znát. Pšenice tvoří pouhých 10 až 15 procent z celkové ceny v obchodě. Přesto začnu u této komodity, která je prvním článkem v rámci celé výrobní vertikály chleba. V produkci pšenice jsme soběstační a ještě zbývá na export. Pohybujeme se však na jednotném evropském trhu, kde je hlavním určujícím faktorem cena. To znamená přesuny mezi jednotlivými státy na základě nabídky a poptávky. Obchoduje se však také s obilovinami a olejinami z Ukrajiny a platí, že jakmile tyto

komodity překročí hranici evropského jednotného trhu, mohou prakticky volně proudit třeba na opačný konec kontinentu. Před začátkem konfliktu na Ukrajině se tamní zemědělská produkce vyvážela především přes Černé moře, a to do zemí jako Egypt, Eritrea nebo třeba Pákistán.

V souvislosti s eskalací konfliktu a s cílem zajistit, aby se lidnaté země v Africe a Asii neocitly bez potravin, zřídila Evropská komise tzv. koridory solidarity přes území členských států s tím, že vývoz bude probíhat přes evropské přístavy. V praxi nicméně zůstává ukrajinská produkce na jednotném trhu a stává se prostředkem spekulace obchodníků. My tuto skutečnost považujeme nejen za nešťastnou pro Evropu a Ukrajinu, protože trhy v zemích třetího světa společně s politickým vlivem obsazuje s největší pravděpodobností Rusko, ale také za fakticky likvidační pro zemědělce ve střední a východní Evropě. Pěstitelé na Ukrajině totiž nemusí splňovat tak přísné standardy jako my v Evropě. Neříkám, že nesplňují, ale zkrátka nemusí. Produkce pšenice a dalších komodit je tak nestojí takové peníze a tlačí na zlevňování kvalitnější evropské produkce, čímž se deformuje evropský trh.

Pěstitelé na Ukrajině nemusejí splňovat tak přísné standardy jako farmáři v zemích EU

S tím kontrastují pravidla nové Společné zemědělské politiky Evropské unie, která musí evropské zemědělci plnit od letošního roku, a zároveň za dodržování stále vyšších environmentálních standardů dostávají méně peněz než dřív. Výsledkem je, že výkupní ceny obilovin v Česku se snížily na úroveň začátku devadesátých let. Během prvního čtvrtletí letošního roku se podle oficiálních statistik snížila cena potravinářské pšenice o 19 procent oproti loňsku. Za stejné období potravináři zlevnili pšeničnou mouku pro výrobu chleba o 6 procent. Výrobci chleba pak zdražili o 17 procent, a obchodníci dokonce o 18 procent. Vývoj trendu je v tomto případě jasný – zemědělci zlevnili, zatímco obchodníci dál zdražují lidem tak základní potraviny, jakou je chleba.

■ **O kvalitě ukrajinské produkce jsou pochybnosti už dlouho, máte pro to nějaké důkazy?**

V Polsku se z dovozu ukrajinských obilovin stalo jedno z hlavních předvolebních témat. Ukrajinské dovozy totiž způsobují krach venkovských maloroľníků, na jejichž podpoře stála vláda Práva a spravedlnosti. V této souvislosti se objevila informace o výsledcích kontrol polského Nejvyššího kontrolního úřadu (Najwyższa Izba Kont-

Prezident Agrární komory České republiky Jan Doležal, který stojí v jejím čele již druhé třileté období. Foto: Agrární komora ČR

roli), který prověřoval 73 vzorků obilovin dovezených z Ukrajiny. Testy ukázaly, že u 17 vzorků byla zaznamenána bakterie salmonely, zakázané pesticidy byly objeveny v 17 případech. Dále genetické modifikace se vyskytovaly u 11 vzorků a mykotoxiny u 6 vzorků. Další vzorky obsahovaly rtuť, kadmium, olovo či železo.

Tuto zprávu je třeba vnímat v kontextu předvolebního zápolení, nicméně dovozět obiloviny do Evropy, která je sama soběstačná, není absolutně potřeba. Chápeme kontext konfliktu na Ukrajině. Obrana ruský hovořících obyvatel na Ukrajině je sice legitimní důvod, ale žijeme v 21. století a v Rusku je s 8,56 obyvatele na km² místa dost. Dokud válka neskončí, je třeba Ukrajině pomáhat. Evropa by to ale neměla dělat za cenu poškození vlastního agrárního sektoru, nebo dokonce zhoršení kvality potravin pro zákazníky.

Pomáhat Ukrajině ano, ale ne za cenu poškození vlastního agrárního sektoru či zhoršení kvality potravin

Je také třeba říct, že největší exportéři nejsou ukrajinští malí zemědělci, ale velké zahraniční korporace. Americký The Oakland Institute zjistil, že zemědělskou půdu na Ukrajině mají pod kontrolou převážně zahraniční firmy, se sídlem v Lucembursku, na Kypru, v Nizozemsku, Spojených státech či Saúdské Arábii. Ukrajinská firma je v pomyslném žebříčku až na desátém místě. Vlastnická struktura je pak převážně zahraniční.

■ **Co by tedy podle vás pomohlo?**

Po opakovaných varováních Agrární komory České republiky před masivními dovozy obilovin z Ukrajiny na evropský trh, které

chází z toho, kdo má v současné chvíli většinu v Poslanecké sněmovně.

České zemědělství rozhodně není v dobré kondici, namísto úspor by si zasloužilo spíše cílenou podporu. Místo toho došlo v letošním roce ke snížení objemu národních dotací téměř o polovinu, na letošních 2,7 miliard korun, a podle našich informací má dojít k dalšímu poklesu. Právě podpora živočišné výroby snižuje naši závislost na vývozu obilovin. Čím více prasat a drůbeže, tím více obilí se spotřebuje doma, tím větší příjmy do státního rozpočtu, tím bezpečnější a kvalitnější potraviny pro spotřebitele. V této nelehké době by zemědělcům pomohlo alespoň zavedení podpory sociálního pojištění, které má začít platit na Slovensku a které před rokem a půl slíbil zemědělcům ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka.

■ **Zmínil jste vyšší environmentální ambice. O co třeba jde?**

Půdní fond Česka je třeba chránit a zachovat přirozené vlastnosti půdy pro další generace. O tom není pochyb. Nicméně například budoucí nastavení protierozní ochrany půdy, které vychází z národního Strategického plánu Společné zemědělské politiky Evropské unie a mělo by platit od podzimu 2024, naprosto neodpovídá realitě. Vypadá to, jako by se nějaký pražský úředník zahleděl z okna a sepsal zásady ochrany půdy. Toto nastavení pravidel negativně ovlivní hospodaření produkčních zemědělců a dále je znevýhodní oproti ostatním členským státům EU, jako se to děje nyní.

Česko je jedinou zemí Visegrádské skupiny, která své zemědělce nechrání před dumpingovými dovozy z Ukrajiny

Uvítali bychom proto další efektivní diskusi k nastavení zásadních změn v pravidlech a jsme v tom zajedno se Zemědělským svazem ČR a Asociací soukromého zemědělství ČR. Společně s ostatními nevládními organizacemi jsme připraveni obhájit naše požadavky i před Evropskou komisí. Konkrétně nám jde především o odložení termínu platnosti legislativy protierozní vyhlášky z časových důvodů, aby mohly být všechny náležitosti řádně projednány se zástupci odborné veřejnosti. Současný termín nelze stihnout i z toho důvodu, že zemědělci nemají ani v tuto chvíli definitivní informaci, jakých pozemků se nová pravidla budou týkat.

Je třeba rozlišit především oblasti, které jsou ohroženy erozí, a oblasti, kde se jedná o nahodilou a neopakující se erozní událost. Kdyby tato zásadní

změna platila od podzimu 2024, první úkony je nutné realizovat již v srpnu 2024 a vzhledem k osevnickému postupu by to měl zemědělec vědět minimálně rok předtím.

Současně je nezbytné složitý systém nastudovat a pořídit poměrně drahou techniku, přičemž termíny dodání jsou dlouhé. Vzhledem k popsané situaci navrhuje, aby se v roce 2024 aplikoval přísnější smyv pouze na skutečné eroze tak, jak je zakotveno v protierozní vyhlášce, a preventivní vymezení zůstalo stejné jako v roce 2023.

České zemědělství není v dobré kondici, místo úspor potřebuje cílenou podporu

■ **Mluví se také o povinném budování krajinných prvků. Jak si čeští zemědělci stojí?**

To je pravda, je tady tlak na budování krajinných prvků, jako jsou meze, terasy, travnaté údolnice, skupiny dřevin, stromořadí, solitérní dřeviny, příkopy či mokřady. Mimo chodem zemědělci je budují už řadu let a nepotřebují k tomu žádné donucovací prostředky, přičemž je to podle našich průzkumů v rámci členské základny stojí nemalé peníze. Spatřují v tom výhody pro krajinu, půdu i vlastní hospodaření, proto takto investují. Nicméně zároveň kvůli nízkým výkupním cenám současně dochází k likvidaci přirozených prvků v krajině, jako jsou sady, vinice či chmelnice, které pomalu mizí. I tyto prvky přispívají k pestrosti krajiny a zabraňují vodní či větrné erozi. Ať se na mě nikdo nezlobí, ale to nedává smysl.

■ **Proti krokům vlády zemědělci opakovaně protestovali, hrozí nyní podobný scénář?**

Je pravda, že v terénu je obtížné najít optimismus ohledně budoucího směřování českého zemědělství. Chovatelé i pěstitelé mají spíše obavy a prozatím mají ještě snahu problémy sektoru řešit a vyjednávat o zlepšení podmínek. Jakmile začnou ve velkém utlumovat produkci, bude pozdě. Ostatně k tomuto kroku již byli částečně dohnáni chovatelé prasat a drůbeže a pěstitelé ovoce či zeleniny. Snažíme se hledat všechny cesty, aktivně komunikovat s politiky a vyburcovat je k tomu, aby se postavili za veřejný zájem, kterým je produkce kvalitních a bezpečných lokálních potravin. Zemědělci proto podepisují petice, například petici proti nastavení redistributivní platby na extrémních 23 procentech výše podílu obálky přímých plateb podepsalo 11 600 lidí. Mluví se také o ústavních žalobách. Další protesty zemědělců v ulicích ovšem nelze vyloučit.

Stranu připravil
Václav Tuček

Partnerem stránky je

AGRÁRNÍ KOMORA
České republiky